

Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid den 10 september 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet har remitterat delbetänkandet *Stärkt pandemiberedskap* (SOU 2025:48) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Utredningen om stärkt framtida smittskydd fick i uppdrag att se över regleringen av smittskydd för att bättre anpassa den till situationer med omfattande smittspridning. I uppdraget har bland annat ingått att:

- stärka författningsberedskapen, och däribland ta ställning till om en handlingsprincip ska införas i fråga om smittskyddsåtgärder,
- lämna underlag till en nationell strategi för hantering av pandemier.

Utredningen lämnar vidare förslag på en ny lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder som ska utgöra ett komplement till smittskyddslagen och föreslår att den ska träda i kraft den 1 september 2026.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, äldre- och barnnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

På grund av kort remisstid har samtliga förvaltningar inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att de samhällsinriktade smittskyddsåtgärderna regleras i en ny lag. Eftersom det innebär en tydligare

förankring i det parlamentariska systemet och tydliggör respektive aktörs ansvarsområde vid ett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom. Stadsledningskontoret ställer sig också bakom förslaget att kommuner kan komma att få besluta om vistelseförbud på vissa platser.

Miljöförvaltningen lyfter fram att det är viktigt att ta tillvara de erfarenheter som vanns under Covid-19-pandemin rörande tillsynen av trängsel i lokaler dit allmänheten har tillträde. Förvaltningen anser att det ska finnas möjlighet att föreskriva skyldighet för större kommuner att bistå länsstyrelserna i tillsynen i syfte att säkerställa att det finns tillräckliga resurser för att bedriva den tillsyn som behövs.

Serviceförvaltningen anser att utredningen är grundlig och tydligt bygger på erfarenheter av flertalet storskaliga kriser. Vidare anser förvaltningen att när lagen träder i kraft behövs förtydligande från ansvariga myndigheter om tillämpning. Även vid storskalig smittspridning efterfrågar förvaltningen stöttning i tolkning av lagen, inte minst från MSB och upphandlingsmyndigheten.

Socialförvaltningen ställer sig positiva till underlaget till nationell strategi och betonar vikten av att se till de negativa konsekvenser som olika pandemiåtgärder kan ha på individers liv samt att analysera dessa utifrån ett etiskt perspektiv. Det är viktigt att inkludera personer som får kommunala insatser i hemmet eller i dagverksamhet i åtgärderna.

Äldreförvaltningen delar utredningens förslag om en strategi för både pandemiberedskap och pandemihantering som även omfattar beredskap och hantering av en omfattande smittspridning. Förvaltningen delar även utredningens förslag till att en särskild handlingsprincip inte bör inrättas eftersom pandemier skiljer sig från andra kriser.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning anser att förslagen bedöms öka rättssäkerheten och ge bättre lagstöd vid krissituationer. Samtidigt uttrycks oro för att kommunerna tilldelas nya uppgifter utan tillräcklig analys av resursbehov och finansiering, särskilt inom vård, omsorg och skola. Stadsdelsförvaltningen betonar vikten av tydlig styrning, nationellt planeringsstöd och att jämställdhets- och äldreperspektiv beaktas för att skydda utsatta grupper.

Järva stadsdelsförvaltning ställer sig sammantaget positiv till förslagen i utredningen och den nya lagen men har vissa förbehåll avseende vilka kostnader som kan komma att uppstå.

Södermalms stadsdelsförvaltning anser att det är positivt om en framtida pandemi kan hanteras snabbt och effektivt och ser den nationella strategin som välkommen. God samverkan och tydlig ansvarsfördelning, kombinerat med lokalt handlingsutrymme, är viktigt för kommuners beredskapsarbete.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Covid-19-pandemin slog hårt mot Stockholm. Som landets största stad och ett nav för både internationella resor och inrikespendling blev smittspridningen tidigt omfattande. Effekterna märktes brett – från vård- och omsorgsverksamheter till kollektivtrafik, näringsliv och skolor. Som i många andra kommuner drabbades stadens äldreboenden och hemtjänstverksamheter hårt, vilket fick allvarliga konsekvenser för både brukare och personal. Det stora antalet dödsfall bland äldre inom äldreomsorgen visar hur sårbara dessa verksamheter är i krislägen.

Det är viktigt att de lärdomar och erfarenheter som gjordes under covid-19-pandemin nu tas tillvara. Pandemin visade tydligt på behovet av en robust, flexibel och samordnad krisberedskap, där samverkan mellan kommun, region och stat fungerar effektivt. En annan viktig lärdom är att ett samhälle med en decentraliserad struktur, där ansvarsprincipen tillämpas, har särskilt goda förutsättningar att snabbt ställa om vid en kris.

Delbetänkandet innehåller förslag på hur smittskyddsregleringen kan stärkas och anpassas för att bättre hantera framtida pandemier. Det är positivt att en strategi för framtida pandemier utvecklas, men för att den ska bli framgångsrik krävs att den tas fram i samverkan med viktiga aktörer som regioner och kommuner. Stockholms stad har i övrigt inga invändningar mot målsättningen eller de fokusområden som utredningen föreslår ska ligga till grund för den nationella strategin.

Stockholms stad delar utredningens bedömning om att det är ansvarsprincipen som ska råda och att det inte behövs en särskild handlingsprincip i fråga om smittskyddsåtgärder.

Det är bra att de samhällsinriktade smittskyddsåtgärderna regleras i en ny lag som tydligare pekar ut respektive aktörs ansvar vid ett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom. Vidare är det positivt att kommuner får möjlighet att föreskriva om vistelseförbud på vissa platser inom kommunen.

Det stämmer att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna vid införandet av lagförslaget främst uppstår vid ett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom. Samtidigt bör det vara möjligt att genomföra förberedande analyser baserade på erfarenheterna från covid-19-pandemin.

Utredningen behandlar inte hur regeringens nya befogenheter, t.ex. att stänga bibliotek och idrottsanläggningar, påverkar det kommunala självstyret. Stockholms stad anser att inskränkningen kan vara rimlig om besluten är vetenskapligt grundade och respekterar individens rättigheter, men betonar vikten av nära dialog med kommunerna före sådana åtgärder. Stockholms stad anser att formerna för en sådan dialog bör kunna klargöras som ett led i den proaktiva krisberedskap som utredningen syftar till.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 27 augusti 2025

Karin Wanngård

Bilaga

1. Remiss - Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48) Vol 1, dnr KS 2025/719-1.1
2. Remiss - Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48) Vol 2, dnr KS 2025/719-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Utredningen om stärkt framtida smittskydd har sett över regleringen av smittskydd för att bättre anpassa den till situationer med omfattande smittspridning. I uppdraget har bland annat ingått att:

- stärka författningsberedskapen, och däribland ta ställning till om en handlingsprincip ska införas i fråga om smittskyddsåtgärder,
- lämna underlag till en nationell strategi för hantering av pandemier.

Handlingsprincip

Utredningen har undersökt om det är lämpligt att införa en handlingsprincip i fråga om smittskyddsåtgärder och konstaterar att det vore olämpligt att skilja ut smittskyddsåtgärder från övrig krishantering. Utredningen föreslår istället att frågan om att införa ytterligare principer hanteras på en mer övergripande nivå av krisberedskap än vad som ligger inom utredningens uppdrag.

Underlag till nationell strategi

Utredningen har även haft i uppdrag att lämna underlag till en nationell strategi för såväl pandemiberedskap som pandemihantering och att detta också omfattar beredskap och hantering av annan omfattande smittspridning. Utredningen föreslår att samhällets mål vid en pandemi ska vara att skydda människors liv och hälsa genom att begränsa smittspridningen och samtidigt begränsa andra negativa konsekvenser för individen och samhället. Utredningen förordar också att det ska framgå av strategin att smittskyddsåtgärder i första hand ska bygga på frivillighet och en strävan att hålla samhället så öppet som möjligt. För att nå samhällets mål vid en pandemi föreslår utredningen att pandemiberedskapen inriktas på följande fokusområden; säkerställ att ansvarsfördelning och beslutsfattande fungerar under en pandemi, säkerställ en god beredskapsplanering, planera för skydd av riskgrupper för allvarlig sjukdom, genomför övningar utifrån dimensionerade scenarier, stärk laboratorieberedskapen, säkerställ beredskap för vaccin och antimikrobiella läkemedel, initiera forskning som bidrar till stärkt pandemiberedskap, och stärk nationell dataförsörjning för övervakning och forskning vid pandemier. För att nå samhällets mål vid en pandemi föreslår utredningen att pandemihanteringen inriktas på följande fokusområden: ta fram samlade lägesbilder för beslut, identifiera riskgrupper och riskmiljöer i ett tidigt skede samt vidta åtgärder för att skydda riskgrupper, vidta rätt smittskyddsåtgärd vid rätt tillfälle, kommunicera för att skapa god följsamhet till åtgärder som bidrar till minskad smittspridning, dela information och använd uppbyggda rapporteringsvägar vid samverkan, snabbstarta allsidig pandemiforskning, och följ upp och lär av en pandemi.

Stärkt författningsberedskap

Utredningen föreslår justeringar i smittskyddslagen för att tydliggöra regionernas skyldighet att upprätthålla beredskap inom smittskyddet. Utredningen föreslår därför bestämmelser i smittskyddslagen om att regionen ansvarar för att det finns beredskap för att hantera en omfattande smittspridning av en allmänfarlig eller samhällsfarlig sjukdom. Regionen ska besluta om en plan för beredskapen (en epidemi- och pandemiplan). Smittskyddsläkaren ansvarar för att upprätta ett förslag till planen.

Utredningen lämnar vidare förslag på en ny lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder som ska utgöra ett komplement till smittskyddslagen och föreslår att den ska träda i kraft den 1 september 2026. Den föreslagna lagen ska ge regeringen befogenheter att, vid ett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom, agera skyndsamt för att vidta samhällsinriktade åtgärder i syfte att minska smittspridningen. Med samhällsinriktade smittskyddsåtgärder avses i lagförslaget åtgärder som vidtas i samhället för att minska förekomsten av sådana kontakter mellan människor som kan innebära en risk för spridning av en samhällsfarlig sjukdom. Exempel på föreskrifter är sådana som begränsar hur många personer ur allmänheten som får vistas samtidigt i en viss verksamhet eller vid en sammankomst eller tillställning, eller sådana som anger att det ska upprätthållas ett visst avstånd mellan personer ur allmänheten. Lagen ska vara beslutad och i kraft men regeringen måste genom en särskild förordning aktivera de bärande bestämmelserna i den, dvs. föreskriva att alla eller vissa av bestämmelserna ska börja tillämpas. Regeringen får föreskriva att bestämmelserna i lagen helt eller delvis ska tillämpas från den tidpunkt som regeringen bestämmer. Föreskriften får endast gälla en viss samhällsfarlig sjukdom och får som längst gälla i tolv månader. Föreskriften ska underställas riksdagens prövning inom två veckor från den dag som föreskriften beslutas.

Föreskrifter och beslut om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. Vad som är försvarligt ska avgöras utifrån hur hög dödlighet och sjuklighet i befolkningen som sjukdomen ger upphov till och ska bygga på vetenskaplig grund. Barns bästa, utifrån den aktuella situationen, ska särskilt beaktas vid införande av åtgärder som berör verksamheter som riktar sig till barn exempelvis idrotts- och kulturaktiviteter.

Lagen ålägger den som ansvarar för en verksamhet, allmän sammankomst eller offentlig tillställning en skyldighet att bedöma risken för spridning av den aktuella sjukdomen i sin verksamhet vid den allmänna sammankomsten eller den offentliga tillställningen. Åtgärder på individnivå regleras i smittskyddslagen (2004:168) men i den föreslagna lagen påtalas individens ansvar att medverka till att förhindra smittspridning genom att respektera de åtgärder den verksamhetsansvarige har vidtagit. Enligt utredningens förslag ska exempelvis fritids- och kulturverksamheter som är öppna för allmänheten, restauranger och andra serveringsställen, religiösa

verksamheter som är öppna för allmänheten betraktas som verksamheter och omfattas av lagens begrepp verksamhet. Begreppen allmän sammankomst och offentlig tillställning ska ha samma innebörd i den föreslagna lagen som i ordningslagen (1993:1617).

Kommuner kan till exempel komma att omfattas av krav på att begränsa antalet besökare på exempelvis badhus och bibliotek eller på andra sätt ordna så att besökare kan hålla lämpligt avstånd till varandra. Om andra åtgärder bedöms otillräckliga föreslås regeringen få meddela föreskrifter om att vissa verksamheter ska hållas stängda. Detta får dock inte leda till att allmänheten inte har tillgång till nödvändiga varor och service.

I lagens 5 kapitel ges bemyndigande att meddela föreskrifter om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder till bland annat kommuner. Dessa föreskrifter får vara begränsade geografiskt och därmed då endast gälla för delar av landet. Föreskrifterna ska vara tidsbegränsade. Kommuner kan, genom delegation från regeringen, ges möjlighet att meddela förbud mot att vistas på vissa särskilt angivna platser, såsom badplatser och parker om det på platsen finns en påtaglig risk för sådana kontakter mellan människor som kan innebära risk för spridning av den samhällsfarliga sjukdomen. Platser där det bedrivs näringsverksamhet, t.ex. köpcentrum, och platser som framför allt används för att förflytta sig från en plats till en annan, t.ex. gågator och vägar, omfattas inte av bemyndigandet. Det som kan förbjudas med stöd av bestämmelsen är att vistas på en viss särskilt angiven plats. En sådan plats måste i föreskrifterna anges med namn eller identifieras på något annat sätt. Det är inte möjligt att införa ett generellt förbud mot att vistas på en viss typ av plats, t.ex. alla badplatser i en viss kommun. Om ett förbud införs bör det kommuniceras till allmänheten på lämpligt sätt, t.ex. genom anslag eller avspärningar. En konsekvens av att det införs ett förbud mot att vistas på en viss plats är att det inte är möjligt att hålla en allmän sammankomst eller offentlig tillställning på den platsen. Kommunen ska, innan den meddelar föreskrifter, ge Folkhälsomyndigheten tillfälle att yttra sig över kommunens förslag till föreskrifter. Kommunen ska införa ett sådant yttrande förse myndigheten med underlag, bl.a. avseende relevanta lokala förhållandena, som är tillräckligt för att myndigheten ska kunna yttra sig. Förseelser ska kunna straffas med penningböter.

Vidare innebär utredningens förslag att vissa ändringar i ordningslagen (1993:1617), offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och därtill hörande förordningar genomförs i syfte att omhänderta bemyndiganden i den föreslagna lagen.

Kommunernas kostnader som kan uppkomma till följd av förslagen uppstår först i det fall bemyndigandena brukas. Kommunerna föreslås därför inte tillföras finansiering med anledning av den föreslagna lagen.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, äldre- och barnnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

På grund av kort remisstid har samtliga förvaltningar inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Ställningstagande avseende handlingsprincip

Utredningen har haft i uppdrag att ta ställning till om de befintliga principerna för krishantering ska kompletteras med en handlingsprincip för smittskyddet.

Utredningen har gjort en omfattande analys och bedömer att det vore olämpligt att särskilja smittskyddet från övrig krisberedskap. Bland annat mot bakgrund av att spridningen av en allmänfarlig sjukdom kan ge upphov till störningar på samhället som helhet. Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning och anser att förändringar i principerna för krishantering måste utredas på en övergripande nivå.

Underlag till nationell strategi

Stadsledningskontoret har inga invändningar mot den målsättning och de fokusområden som utredningen föreslår ska ligga till grund för den nationella strategin för hantering av pandemier men vill poängtera vikten av att kommunerna inkluderas i den förberedande planeringen och att rapporteringsvägar tar hänsyn till det kommunala perspektivet.

Stärkt författningsberedskap

Stadsledningskontoret är positiv till att de samhällsinriktade smittskyddsåtgärderna regleras i en ny lag. Det innebär en tydligare förankring i det parlamentariska systemet och tydliggör respektive aktörs ansvarsområde vid ett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom.

Stadsledningskontoret ser också positivt på att lagförslaget möjliggör att kommuner kan få föreskriva om vistelseförbud på vissa platser inom kommunen.

Konsekvenser

Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning om att de ekonomiska konsekvenserna av införandet av lagförslaget för kommuner främst uppstår vid ett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom och anser därför att det är rimligt att dessa omhändertas i anslutning till ett eventuellt utbrott. Det bör dock gå att göra förberedande analyser utgående från utfallet av insatserna under covid19-pandemin.

Stadsledningskontoret konstaterar att utredningen inte fört något resonemang om den inskränkning av det kommunala självstyret som vissa av de befogenheter, exempelvis stängning av bibliotek och idrottsanläggningar, som regeringen skulle få i och med införandet av utredningens lagförslag. Stadsledningskontoret anser att denna inskränkning kan anses som rimlig givet att lagförslaget innehåller långtgående krav på att regeringens beslut ska ta hänsyn till individens fri- och rättigheter och vara vetenskapligt grundade. Stadsledningskontoret vill dock framföra att det är viktigt att beslut om sådana åtgärder föregås av en nära dialog med kommunerna.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker förslaget i huvudsak med de synpunkter som lämnas nedan.

Nämnden konstaterar att utredningen har utgått från de erfarenheter som vanns under Covid-19 pandemin. Nämnden var under pandemin i hög grad delaktig i egenskap av tillsynsmyndighet avseende efterlevnaden av föreskrifter som meddelades i syfte att begränsa smittspridning mellan människor i lokaler dit allmänheten har tillträde. Nämnden anser att tillsynen sammantaget fungerade väl och bidrog till att begränsa smittspridningen. Dock var det en utmaning för Folkhälsomyndigheten att få tillstånd ett regelverk som var tydligt för såväl verksamhetsutövare som medborgare och tillsynsmyndighet att tillämpa. Under arbetets gång uppkom ständigt nya situationer som behövde tolkas utifrån föreskrifterna och kompletterande föreskrifter utvecklades löpande. Till slut var regelverket så komplext att det blev allt otydligare vad som gällde för olika typer av verksamheter. Dessutom kom vissa typer av verksamheter, framför allt kulturverksamheter, att bli så hårt begränsade att det enligt nämnden inte var proportionerligt i förhållande till hur människor valde att agera i andra, oreglerade, sammanhang. Inför en ny liknade pandemi är det viktigt att det finns en väl genomtänkt strategi för hur kultursektorn ska kunna överleva en pandemi. De krav som ställs på denna sektor i fråga om begränsningar i syfte att förebygga smittspridning måste också vara i linje med krav som ställs på andra sektorer i samhället. Erfarenhet från tillsynen och exempel på utmaningar i tillsynen samt olyckliga konsekvenser av regelverket som noterades kan med fördel inhämtas från de kommuner som bedrev trängseltillsyn i större omfattning under Covid-19 pandemin, däribland Stockholm.

När det gäller utredningens förslag att för den framtida beredskapen flytta det tillsynsansvar som under Covid-19 låg på kommunen till länsstyrelsen anser nämnden att det finns både för- och nackdelar med förslaget. Fördelen är att det i många

småkommuner är mycket svårt att på kort varsel få tillstånd en fungerande tillsynsorganisation för att förebygga smittspridning. Av den anledningen kan det vara bra att ansvaret istället ligger på länsstyrelserna. Dock anser nämnden att det även för länsstyrelserna kan vara svårt att på kort varsel kunna mobilisera tillräckliga resurser för att få tillstånd en tillräckligt stor tillsynsorganisation som täcker hela länet. Nämnden föreslår därför att det införs möjlighet att föreskriva att större kommuner vid behov åläggs att bistå länsstyrelserna i tillsynen.

Serviceförvaltningen

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I delbetänkandet *Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)* överväger utredaren om de befintliga krisberedskapsprinciperna om; närhet, likhet och ansvar, ska kompletteras med en handlingsprincip. Utredningen bedömer dock att det inte är önskvärt att särskilja smittskyddsområdet från övrig krisberedskap och föreslår istället att det görs en översyn på övergripande nivå.

Utredningen föreslår samhällets mål vid en pandemi ska vara att skydda människors liv och hälsa genom att begränsa smittspridningen och samtidigt begränsa andra negativa konsekvenser för individen och samhället. För att nå samhällets mål vid en pandemi föreslår utredningen att pandemiberedskapen och hanteringen inriktas på ett antal fokusområden.

Utredningen lämnar förslag på ny lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder som ska ge regeringen befogenheter att agera skyndsamt vid ett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom. Lagen föreslås träda i kraft den 1 september 2026. Serviceförvaltningen har inga invändningar mot förslaget, och är positiv till att en nationell strategi för pandemiberedskap tas fram.

Förvaltningen anser att utredningen är grundlig och tydligt bygger på erfarenheter av flertalet storskaliga kriser. Förvaltningen är även positiv till att konsekvensanalyser har genomförts gällande förslagets förenlighet med människor fri- och rättigheter, barnkonventionen och dataskyddsförordningen. Förvaltningen kan i sak dock inte bedöma huruvida analyserna är korrekta.

Förvaltningen ställer sig även positiva till att kommuner kan komma att få besluta om vistelseförbud på vissa platser i enlighet med vad som uttrycks i lagförslaget.

Utredningen belyser vikten av samarbete och tydlighet från ansvariga myndigheter, och förvaltningen delar den lärdomen. När lagen träder i kraft behövs förtydligande från ansvariga myndigheter om tillämpning. Även vid storskalig smittspridning efterfrågar förvaltningen stöttning i tolkning av lagen, inte minst från MSB och upphandlingsmyndigheten.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen ställer sig positiv till underlaget till nationell strategi för hantering av pandemier och lagstiftningen för att stärka författningsberedskapen. Socialförvaltningen uppskattar att utredningen betonar vikten av balans mellan smittskyddsåtgärder och fri- och rättigheter. Baserat på de lärdomar som socialförvaltningen och socialtjänsten tar med sig från covid-19 vill förvaltningen betona vikten av att utöver fokus på att minska smittspridningen, se till de långvariga konsekvenser som olika pandemiåtgärder kan ha på individers liv. Därför anser socialförvaltningen att analyser och bedömningar kring eventuella negativa konsekvenser är viktiga, till exempel där det finns risk för att åtgärderna innebär isolering och psykisk ohälsa.

Socialförvaltningen välkomnar att den föreslagna strategin har fokus på beredskapsinriktade åtgärder. I detta arbete är det viktigt att betona behovet av att i förväg analysera och ta ställning till smittskyddsåtgärder utifrån ett etiskt perspektiv. Smittskyddande åtgärder kan innebära stora ingrepp i den personliga integriteten och den personliga självbestämmanderätten.

Gällande förslag på åtgärder för att planera för att skydda riskgrupper nämns personal inom kommunal hälso- och sjukvård och personer som bor på särskilda boenden för äldre eller i bostäder med särskild service. Socialförvaltningen vill lyfta att det är viktigt att även inkludera personer som får kommunala insatser i hemmet eller i dagverksamhet enligt Socialtjänstlagen och Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Socialförvaltningen är positiv till att Folkhälsomyndigheten ska ansvara för att allmänheten har tillgång till relevant och samlad information om föreskrifter och beslut utifrån den nya lagen. Vidare är det viktigt att säkerställa att finansieringsprincipen följs. Att stärka pandemiberedskap medför kostnader för samhällets olika nivåer.

Socialförvaltningens kontorsutlåtande översänds till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Äldreförvaltningen

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar utredningens förslag om en strategi för både pandemiberedskap och pandemihantering som även omfattar beredskap och hantering av en omfattande smittspridning. Förslagen består av att omstrukturera och omfördela befogenheter inom hälso- och sjukvården, vilket möjliggör en snabbare och mer effektiv insats vid en omfattande smittspridning. En konsekvens av detta är att det kommunala

självstyret kommer att inskränkas något – en åtgärd som anses proportionerlig för att hantera krissituationer vid pandemi på ett effektivt sätt.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslagen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder vid en omfattande smittspridning av en samhällsfarlig sjukdom. De omfattar åtgärder som kan minska konsekvenserna av en omfattande smittspridning men de är även menade att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter vilket är viktigt för medborgarna i Stockholms stad.

Förvaltningen delar utredningens förslag till att en särskild handlingsprincip inte bör inrättas eftersom pandemier skiljer sig från andra kriser.

Förvaltningens uppfattning är att det är viktigt att upprätthålla basala hygienrutiner och smittförebyggande åtgärder genom att regelbundet öva på basala hygienrutiner och andra smittförebyggande åtgärder. Det är viktig investering för att uppnå patientsäkerhet även under pressande förhållanden.

Kontorsutlåtandet överlämnas som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens ambition att skapa en tydligare, mer samordnad och rättssäker struktur för pandemiberedskap. Den föreslagna lagen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder tydliggör möjligheten att vid behov införa generella åtgärder riktade mot hela samhället, såsom begränsningar av sammankomster eller krav på åtgärder i offentliga miljöer. Förslaget innebär att sådana beslut får ett tydligare stöd i lagstiftningen, vilket stärker både legitimiteten och den juridiska förutsägbarheten i krissituationer.

En styrka i betänkandet är att det utgår från ansvarsfördelningen i det svenska krisberedskapssystemet, där principer som närhet, likhet och ansvar fortsatt gäller. Samtidigt innebär förslagen ett utökat ansvar för kommunerna, särskilt inom områden som information till allmänheten, tillsyn och hantering av lokala konsekvenser av statliga smittskyddsåtgärder. Stadsdelsförvaltningen ser en risk att detta sker utan tillräcklig analys av resursbehov, kompetensförsörjning eller finansiering – särskilt vad gäller påverkan på exempelvis socialtjänst, skolverksamhet och äldreomsorg.

Det är också oklart hur den föreslagna samordningen mellan regionala smittskyddsläkare, Folkhälsomyndigheten, kommuner och länsstyrelser ska fungera operativt i praktiken. Stadsdelsförvaltningen ser behov av tydligare direktiv kring hur information, beslut och ansvar ska flöda mellan nivåerna i en snabbt föränderlig situation. Det är även viktigt att kommunernas behov och förutsättningar beaktas i den kommande nationella strategin, inte minst i frågor som rör digital infrastruktur, hälsodata och samverkan med andra aktörer.

Stadsdelsförvaltningen föreslår att staten tar ett tydligare ansvar för att säkerställa ekonomisk och organisatorisk kapacitet hos kommunerna i händelse av nya samhällsstörningar kopplade till smittsamma sjukdomar. Ett förstärkt nationellt planeringsstöd och gemensamma utbildnings- och övningsinsatser skulle också bidra till ökad förmåga att agera samordnat och effektivt.

Jämställdhetsanalys

Kvinnor är överrepresenterade i vård, omsorg och skola – sektorer som påverkas direkt av smittskyddsåtgärder och krisberedskap. Tidigare pandemier har visat att kvinnor oftare tar ett större ansvar för anhängvård och hushåll vid skolstängningar, samtidigt som de i högre grad har deltidsanställningar och otrygga arbetsvillkor. Utifrån målet om ekonomisk jämställdhet och jämn fördelning av makt och ansvar är det centralt att föreslagna åtgärder analyseras utifrån kön. En implementering bör därför inkludera könsuppdelad konsekvensbedömning och säkerställa likvärdig tillgång till stöd och information.

Äldreperspektiv

Förslaget om stärkt pandemiberedskap kan få särskilda konsekvenser för äldre personer, som ofta tillhör riskgrupper vid smittspridning och är beroende av samhällsservice såsom hemtjänst, vård och kollektivtrafik. Förslagen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder behöver därför bedömas utifrån äldres behov av trygghet, tillgänglig information, delaktighet och fortsatt självständighet – i linje med principerna för en äldrevänlig stad. Tidigare erfarenheter visar att restriktioner kan öka ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa bland äldre. Det är avgörande att kommunikation kring smittskyddsanvisningar är målgruppsanpassad och tillgänglig i flera format. Vidare bör åtgärder inte leda till ökad isolering för äldre i ordinärt boende. En inkluderande beredskap måste beakta äldres varierande livssituationer och ge utrymme för socialt stöd och trygg omsorg även vid kris.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Järva stadsdelsförvaltning

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att erfarenheter från covid 19- pandemin ligger till grund för såväl underlag till nationell strategi som förslag på ny lagstiftning och att utredningen tar fasta på att individens frihet ska värnas. Eget ansvar och frivillighet är så långt det är möjligt att föredra framför tvångsåtgärder. Förvaltningen välkomnar förslag på prioriteringar och åtgärder som ska möjliggöra ett mer skyndsamt agerande för att minska smittspridning av samhällsfarliga sjukdomar.

Järva stadsdelsområde har en mångkulturell befolkning som talar ett stort antal språk varav vissa har begränsad tillgång till det svenska språket. Det finns även många

invånare med olika stödbehov. Förvaltningen ser positivt på att utredningen lyfter fram och betonar vikten av att informationen om smittspridning och vaccination behöver målgruppsanpassas för att i högre grad inkludera olika grupper och individer i befolkningen. Inom Järva stadsdelsområde är befolkningen jämförelsevis ung. Det finns ett stort utbud av fritidsaktiviteter för barn och unga som bedrivs i ideell, privat och offentlig regi.

Förvaltningen välkomnar att utredningen tar fasta på bestämmelserna i barnkonventionen och betonar vikten av att så långt det är möjligt värna öppethållande av motion- och fritidsaktiviteter för i synnerhet barn. Förvaltningen välkomnar att storskalig testning och smittspridning ska möjliggöras för vård- och omsorgstagare i kommunala verksamheter. Det ger verksamheterna möjlighet till ett mer proaktivt arbete och att kunna ställa om och snabbare anpassa sina arbetssätt till rådande situation.

Förvaltningen ser positivt på att en ny lag samlar de samhällsinriktade smittskyddsåtgärderna för att den dels tydliggör respektive aktörs ansvarsområde och dels ger aktörerna fler verktyg att agera förebyggande inför och vid utbrott av samhällsfarliga sjukdomar.

Utredningens bedömning är att kostnader för kommunerna uppstår först när bemyndiganden till kommunerna brukas och att det därför inte föranleder något finansieringsbehov. Förvaltningen delar bedömningen men vill lyfta fram att flera förslag i utredningen kan komma att driva kostnader för kommunerna. Detta avser till exempel lokala konsekvenser av nationella smittskyddsåtgärder och kommunernas utökade ansvar för anpassad information till allmänheten. Därför finns behov av att genom potentiella scenarion och med erfarenhet från covid 19-pandemin analysera kommunernas behov av resurser inför framtida pandemier samt att tydliggöra gränserna för vilka kostnader som hanteras på statlig respektive kommunal nivå.

Sammantaget stödjer förvaltningen förslagen i utredningen och den nya lagen men har vissa förbehåll avseende vilka kostnader som kan komma att uppstå. Förvaltningen föreslår att överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltning

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inga synpunkter eller förslag kring ”Remiss av – Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)” men vill lyfta följande.

Det är positivt om en framtida pandemi kan hanteras snabbt och effektivt. Den nationella strategin är också välkommen. För kommuner är god samverkan med andra aktörer grundläggande för en effektiv pandemihantering. En viktig fråga i allt beredskapsarbete är också en tydlig ansvarsfördelning i kombination med lokalt

handlingsutrymme. Likaså att det finns ekonomiska förutsättningar att bedriva ett aktivt och långsiktigt beredskapsarbete.

För kommuner är pandemi en av flera risker att hantera. Komplex riskhantering kräver allsidig utbildning och övning, både inom den egna organisationen och tillsammans med andra. Förvaltningen tar fram beredskapsplaner och pandemirisk hanteras i nämndens risk- och sårbarhetsanalys. Vidare finns ett centralt beredskapslager. Förvaltningen ser en tydlig koppling mellan stärkt pandemiberedskap och ”Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)” som förmodas träda i kraft 2027.

Barnrättsanalys

Förvaltningen uppfattar inte att ”Remiss av – Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)” ger direkta eller indirekta konsekvenser för barn. En vidare barnrättsanalys genomförs därför inte.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen uppfattar inte att ”Remiss av – Delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)” ger direkta eller indirekta konsekvenser för förvaltningens målgrupper beroende på att de är kvinnor/flickor eller män/pojkar. En vidare jämställdhetsanalys genomförs därför inte.